

los cinco en los pasos del río de la Canal, principiaron la esbarra desde la sierra del Cap de la Vinyassa hacia dicho río, saliendo la fiera por ---» (memòria d'un habitant de Pena-roja referent a 1839, *BolHistGeogr-Barag.* II, 147).² +*Esbarradis* 'propens a esquivar-se, allunyar-se': «Hadri --- los conté a penes, / com bous *esbarradissos* que 'l manso no 'ls conté», *Seidia* (56).
Travalada. Travaleta (AlcM).

Prevaricar [c. 1460, JRoig], pres del ll. *praevaricari* 'desviar-se del bon camí', derivat de *varus* 'garrell', en un sentit moral com el que sovint prenen els verbs *coixejar* i *claudicar*; *prevaricador* [c. 1400, AntCanals]; *prevaricació* [Lacav.].

¹ Antoni de Verí, a. 1623, Bover, *BiEscrBal.* II, 397; IX-2-2). — ² Cf. *AlcM* *esbarrar*, § 4, que per desgràcia «s'orienta» (o sigui 'desorienta') semànticament per l'article de GdDiego.

Esvariada, V. esvarar *Esvarniar* (Lledó, *AlcM*), probt. de **esvarniyar*, separar com barnilles *Esvaró, esvarós, V. esvarar* *Esvarorar, -vorejar, V. bavor* (BAF) *Esvedellar-se, V. vedell* *Esveiar, V. vell*

ESVELLEGAR, 'estripar', 'esgavellar', 'atrotinar', mot del cat. occidental pirinenc, d'un **EXVELLICARE* derivat de *VĒLLĒRE* 'contundir, malmetre' i dels seus derivats *EVĒLLĒRE* 'arrencar' i *VELLICARE* 'estiregassar, pessigar, picar, ferir'. Mot que ja vaig estudiar, i donar-ne l'etimologia, en el meu estudi sobre Cardós, *BDC* XXIII, 289.¹ *Azbelegá* 'estripar (la roba que un porta)', Tor, Espot (1932); «rasgar o romper algo con las manos», Vall d'Àneu (Pol, 16, s. v. *esbe-*); «al cim hi havia una pila de pedres qui avui està tota *ezbelegáda*», Tavascan (1934); «era bona aquella font, però ara està tota *ezbelegáda* 'esbarriada, esgavellada', Castissent (1957); «ja duia les esparidenyes totes *ezbelegádes* 'atrotinades, desfetes' en el Segre mitjà (Gualter i Aguilar de B., 1956); «en aquesta carretera hi ha tantes pedres arrancades que és fàcil que us *esvelleguen* les gomes de les rodes», SdUrg. (1963); «me vaig *esballagar* les faldilles amb una botxa o un timó», frase que el *DAG.* (s. v. *botxa*) reporta de Cubells.

DERIV.: *Esvellec* 'esquinç, estrip (a la roba)', Cardós i V. Ferrera (també a l'Alta Ribagorçana, Noguera, Segre mj. i fins a Cervera, *AlcM*). Semblen resultar d'altres derivats d'*EVĒLLĒRE* o de canvis de sufix: *esbellussar, -ursar, -ussat*.

De *evellere*, els derivats savis *evulsió* i *evulsiu*.

Esvelt [1839, Lab.], escrit *esbelt*, pres de l'it. *svelto* 'alt i moderadament prim', 'àgil, desimbolt en els seus moviments', participi de *svèllere* 'arrencar', amb el sentit d'«alliberat de traves», d'on 'desimbolt': «la Quilina del Mas Mallol era una pageseta de divuyt anys, *esvelta*, ben plantada», Bosch de la Tri. (*Lena*, 23). *Esveltesa* [id.].

¹ *AlcM*, grafiant-lo ben arbitràriament *esbellegar*, m'atribueix com a etimologia un disbarat que no vaig dir, segurament per lectura desatenta del meu treball. Cf. *DCEC* (PELLIZCAR, III, 724b50-2), que al mateix temps serà útil de veure pel que fa a

la parentela romànica. En tots dos articles queden coses que ara no reproduïxo.

Esvenar, -adura, V. vena *Esvencada, V. avenca* *Esvencillar, V. vencil·l* *Esvent, esventada, esventador, esventar, esventat, esventegar, esventir, esventolejar, V. vent* *Esventrar, esventrellar, V. ventre*

ESVERAT i ESVERAR, d'un derivat del ll. *VARIUS* 'variati', 'de colors canviants', com si s'hagués dit *EX-VARIATUS* amb un sentit com 'contús de blaus' o 'empal·lidit', d'on 'atorollat, atarantat, contorbat, que ha perdut la presència d'esperit'; en els parlars occitans conserva la forma *esvariat* o *desvariat*, més pròxima a la llatina, en uns amb el mateix matís que en català, en els altres amb el del qui no sap com sortir d'una situació crítica. □ 1.ª *doc.*: *esvarar*, 1573; *svariar-se*, 1584; *esbarat*, 1878, *Atl.*; *s'esberan* 1871 (*DAG.*, s. v. *esverar*).

Paraula molt negligida pels lexicògrafs (manca encara en el Lab. 1839, 1864), per tant no és estrany que hagi estat tan sovint mal grafada; però d'ús arreladíssim, i ben segurament ja antic, amb la pronúncia *zbbéra*, unànime, en el present. El *DAG.* reporta d'una narració de 1573 (publ. el 1868) «aquell sie judicat per millor qui no arribe al palench ab l'espasa, encara que sie *esvarant* a l'enemich»; el rector Marfà de Vil·lalleons (Osona), en una explicació de la llegenda pseudo-etimològica que volia donar compte del nom d'aquest poble, usava una forma més aproximada a les occitanes: «quan los clergues veheren los llahons, de temor <que> agueren *se svariarens*». L'usaren ja molts escr. Renaix.: «Grècia respon: —És lo meu fill Alcides / --- que volta / lo gran riu Oceà; és mon fill qui solta, / Penéos *esbarat*, tes àurees brides, / perquè del Tempe y so's amors t'oblides», *Atl.* (VII, 16.8; cant afegit el 1878); «lo que més *esvarada* la té, és lo temor que cayguem a les mans d'un mal home»; «no podia haver-se-li escapat, de deu passes, y les recorria, resseguint *esbarat*, infatigable, fins los reconcs més foscos», NOLLER (*Pap.*, 24, 210).

Val a dir que si és enterament general en tot el domini oriental, crec que no s'usa en els altres dialectes, amb caràcter popular, llevat d'Eivissa («*esverà*: dislocar», PzCabr.); per més que no hagin deixat d'usar-lo, almenys, alguns mallorquins: «ara tenim el bo de D. Joaquim Ruyrà, tot *esvarat* de la paraula *quedar*, que D. Pompeu li ha fet beure que és un castellanisme» (*BDLC* XI, 1920, 239).

Quant a l'etimologia, s'ha de cercar evidentment en un derivat del ll. *VARIUS*; ² i un punt d'arrencada més immediat, dins el verb *VARIARE*, es pot veure en els usos que se'n féu, ja clàssics, per al verolament dels raïm (Plini, Columella) i els colors canviants d'altres objectes; potser encara més, en el canvi de color causat per les contusions, en els membres ablaürats o coberts de blaus d'un cos fortament copejat o batut: *variari virgis* «avoïr le corps meurtri (tout bleu) de coups», Plaute, *variari pectora palmis* «se meurtrir la poitrine, se frapper le sein», Catul. Fóra ben concebi-